

Foto: Shutterstock

Glastuinbouw in cijfers, 2022

Gerben Jukema

Inleiding

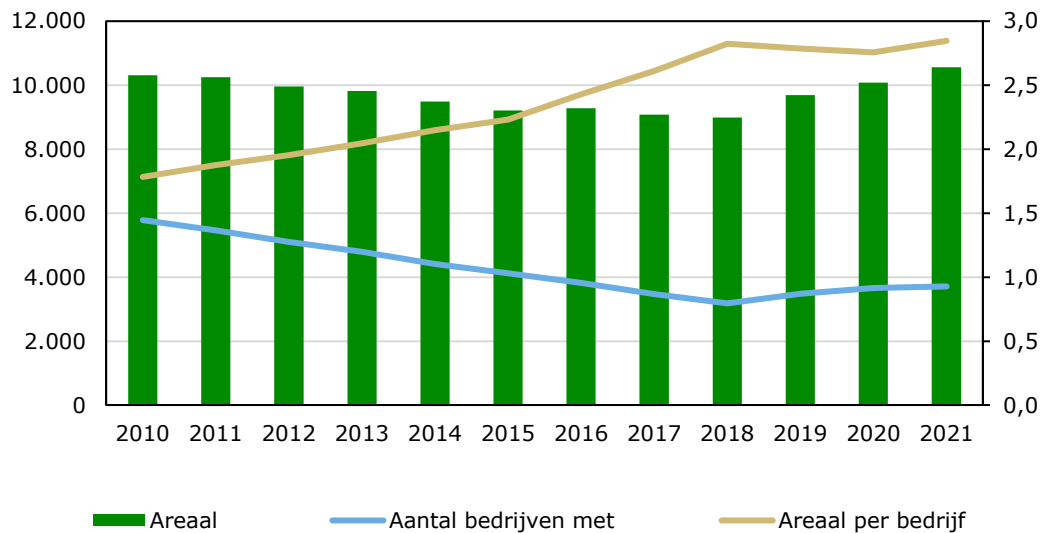
In deze publicatie zijn enkele indicatoren gepresenteerd over de glastuinbouw in Nederland in opdracht van Glastuinbouw Nederland. Het betreft indicatoren over de structuur, de economische omvang en het milieu. Het gaat hierbij om een grafisch gepresenteerde selectie van indicatoren, kortom een overzicht van de prestatie-indicatoren in vogelvlucht. De indicatoren geven inzicht in de ontwikkeling op de belangrijkste thema's. De indicatoren komen uit verschillende bronnen of zijn hieruit samengesteld.

Voor de indicatoren wordt een tijdreeks gegeven vanaf 2010 tot en met 2021, voor zover data beschikbaar zijn.

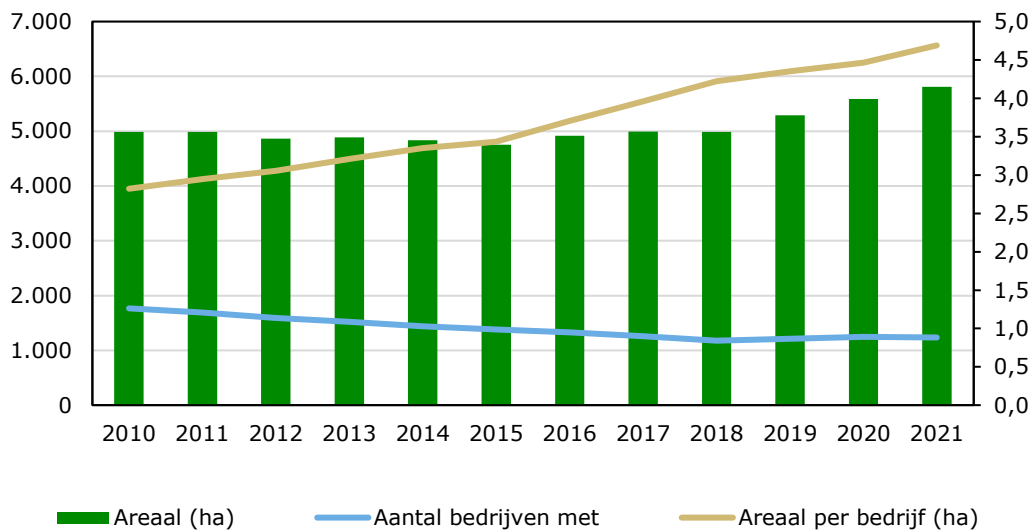
Deze factsheet geeft inzicht in de langjarige ontwikkelingen van de glastuinbouwsector op de volgende indicatoren:

1. Structuurcijfers over aantal bedrijven en arealen, subsectoren en gewassen, specialisatiegraad, biologische teelt
2. Betekenis voor de Nederlandse economie van glastuinbouwcomplex (toegevoegde waarde en werkgelegenheid)
3. Werkgelegenheid (primaire sector) (geen update ten opzichte van de vorige uitgave)
4. Productiewaarde (schatting)
5. Handelswaarde (schatting)
6. Energie-efficiëntie, CO₂-emissie, aandeel duurzame energie
7. Arealverdeling over Nederland, de tien grootste glastuinbouwgemeenten
8. Inkomen uit bedrijf (inclusief spreiding) en totale kosten en opbrengsten gemiddeld glastuinbouwbedrijf en nettobedrijfsresultaat.

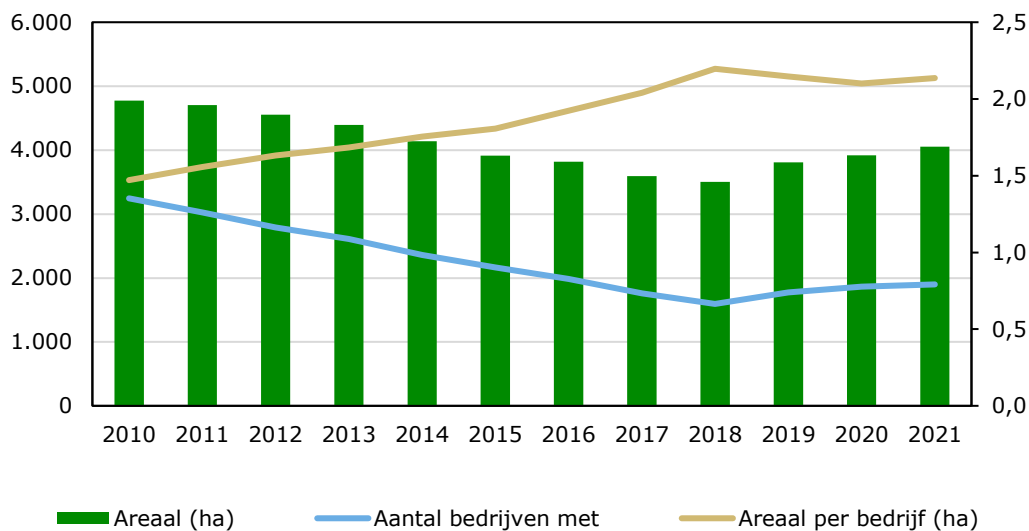
1. Structuurgegevens

Figuur 1.1 Areaal tuinbouw onder glas, aantal bedrijven met tuinbouw onder glas en gemiddelde omvang (in oppervlak en aantal op linkerass, areaal per bedrijf op rechterass)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

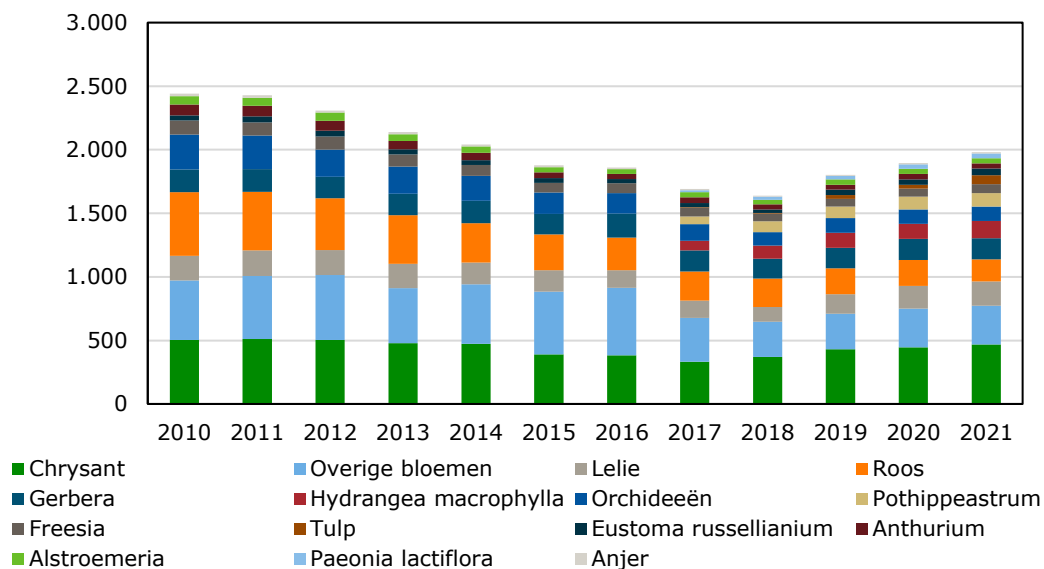

Figuur 1.2 Areaal groente onder glas, aantal bedrijven met groente onder glas en gemiddelde omvang (in oppervlak en aantal op linkerass, areaal per bedrijf op rechterass)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

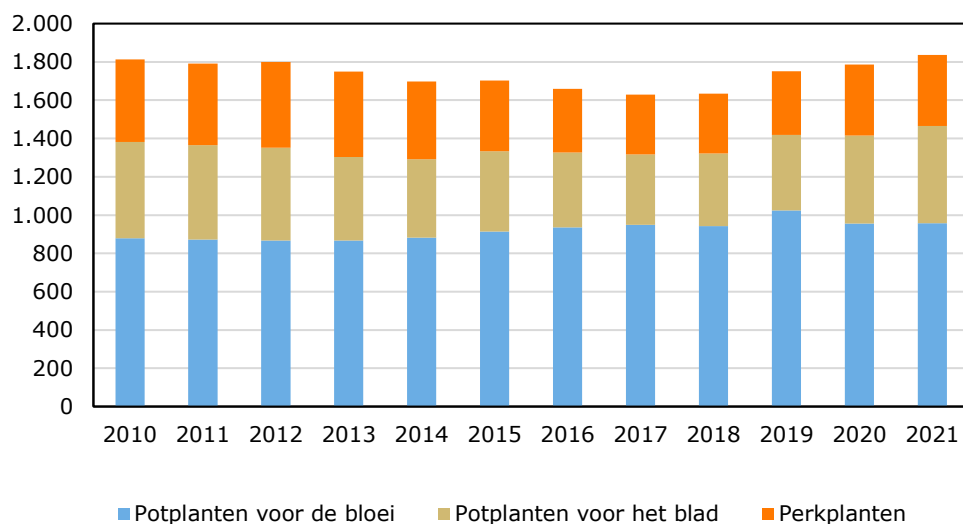
Figuur 1.3 Areaal bloemen en planten onder glas, aantal bedrijven met bloemen en planten onder glas en gemiddelde omvang (in oppervlak en aantal op linker- en rechteras)

Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.4 Areaal bloemen onder glas, naar type in ha

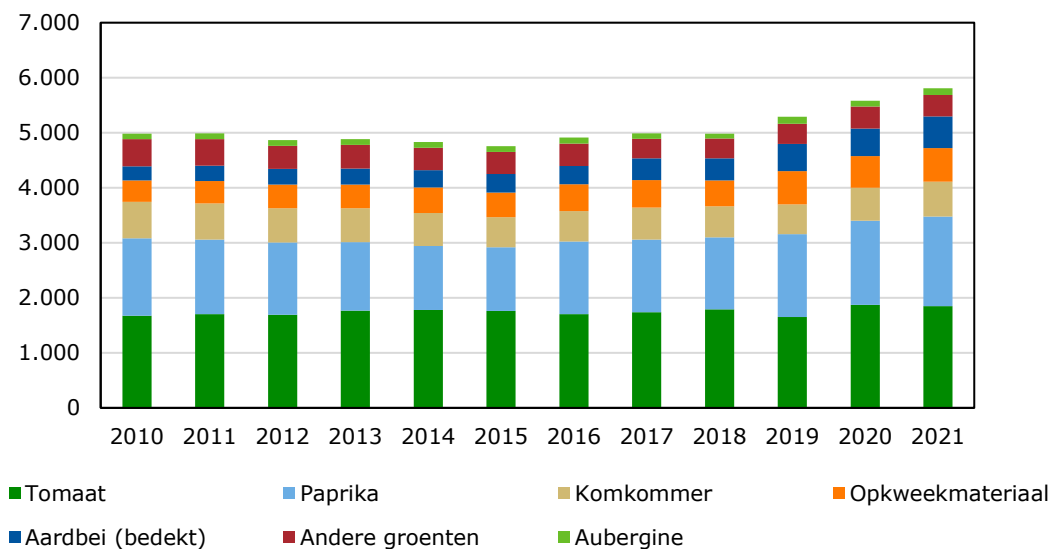
Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.5 Areaal planten onder glas, naar type in ha

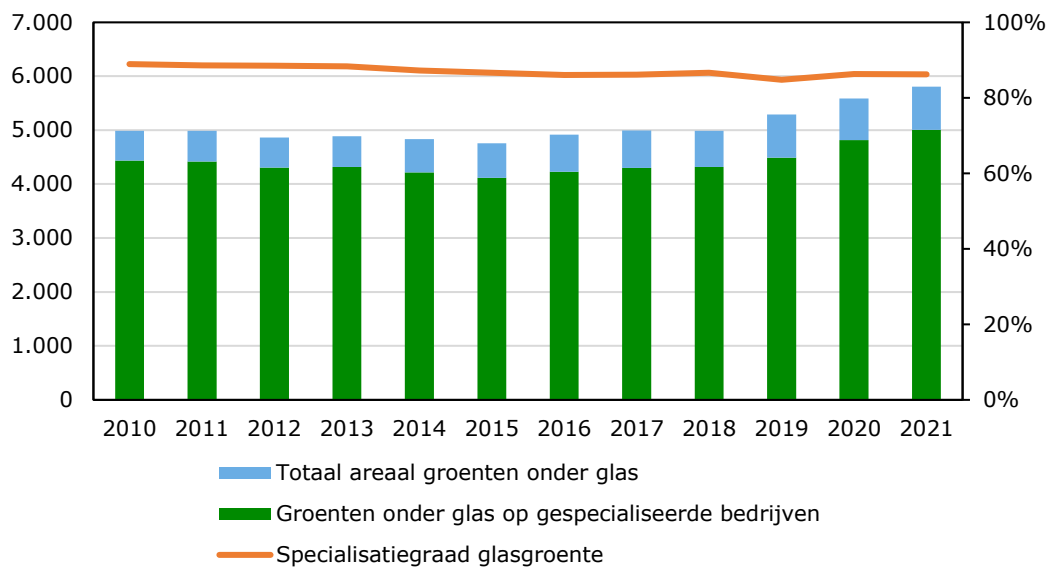
Bron: CBS, Landbouwtelling.

Toelichting: De optelling van Figuur 1.4 en 1.5 tellen niet op naar het totaal in 1.3 omdat 'andere bloemkwekerijgewassen' onder glas niet zijn meegenomen).

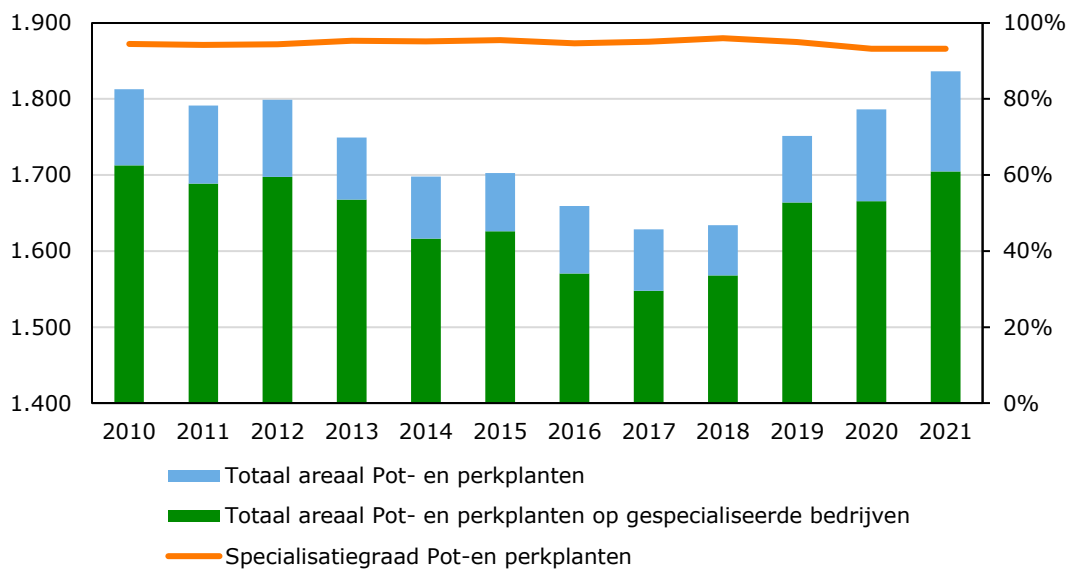
Figuur 1.6 Areaal groente onder glas, naar type in ha

Bron: CBS, Landbouwtelling.

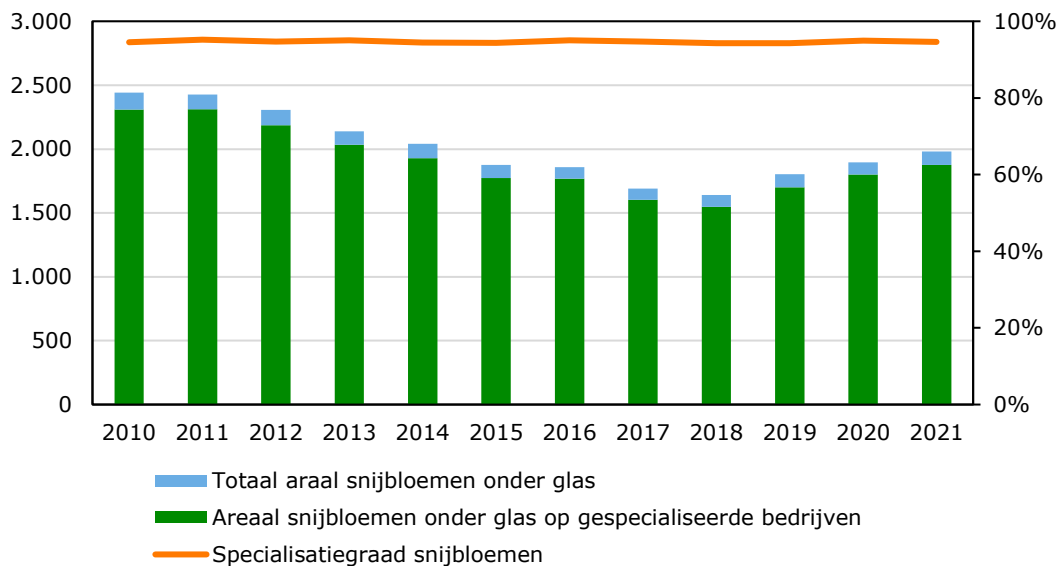
Figuur 1.7 Specialisatiegraad, areaal groente onder glas op gespecialiseerde glasgroentebedrijven, totale areaal glasgroente onder glas (areaal in ha op de linkeras, specialisatiegraad op de rechteras)

Bron: CBS, Landbouwtelling.

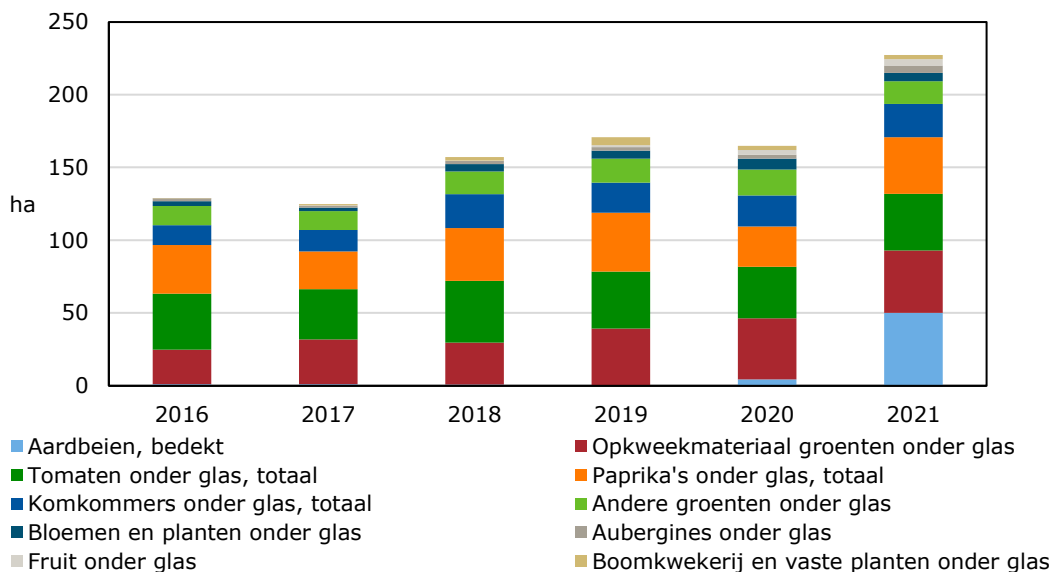
Figuur 1.8 Specialisatiegraad, areaal pot- en perkplanten onder glas op gespecialiseerde pot- en perkplantenbedrijven, totale areaal pot- en perkplanten onder glas (areaal in ha op de linkeras, specialisatiegraad op de rechteras)

Bron: CBS, Landbouwtelling.

Figuur 1.9 Specialisatiegraad, areaal snijbloemen onder glas op gespecialiseerde snijbloemenbedrijven, totaal areaal snijbloemen onder glas (areaal in ha op de linker-as, specialisatiegraad op de rechter-as)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

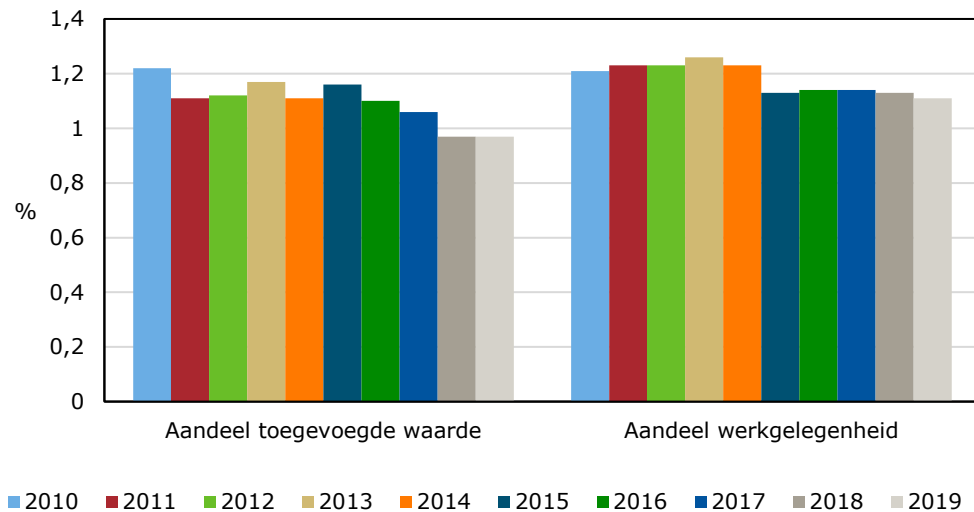
De specialisatiegraad van overige glastuinbouwbedrijven wordt hier niet getoond.

Figuur 1.10 Areaal biologische tuinbouw onder glas (inclusief eventueel areaal op omschakelingsbedrijven)
Bron: CBS, Landbouwtelling.

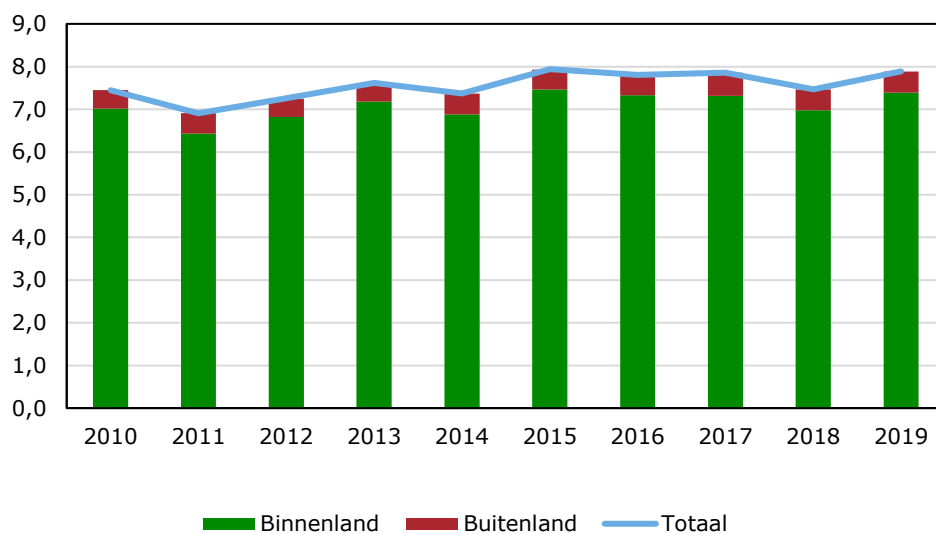
De sterke stijging in 2021 is vooral veroorzaakt door 1 bedrijf dat een veel groter areaal (aardbeien in een tunnel) heeft opgegeven in de Landbouwtelling dan een jaar eerder.

2. Betekenis voor de Nederlandse economie van glastuinbouwcomplex

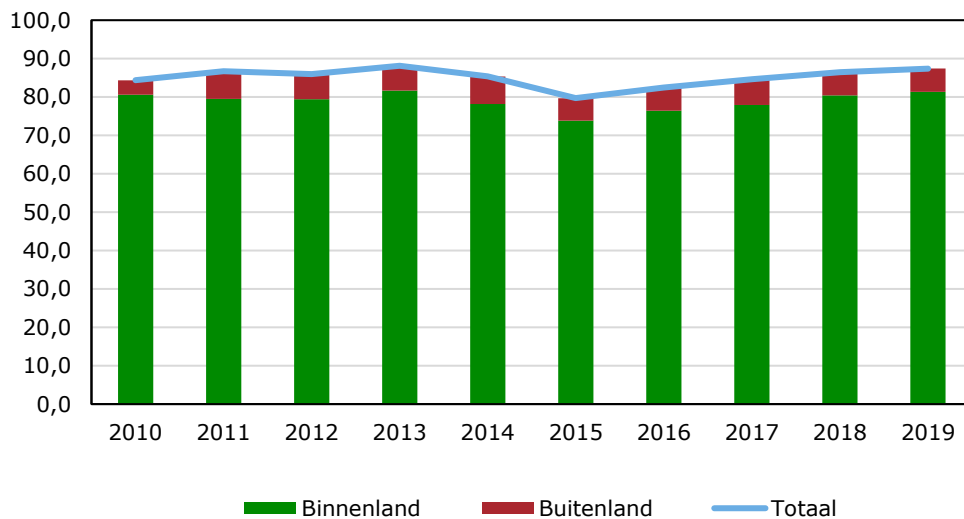
Figuur 2.1 Aandeel glastuinbouwcomplex in de Nederlandse economie (toegevoegde waarde en werkgelegenheid)

Bron: Wageningen Economic Research.

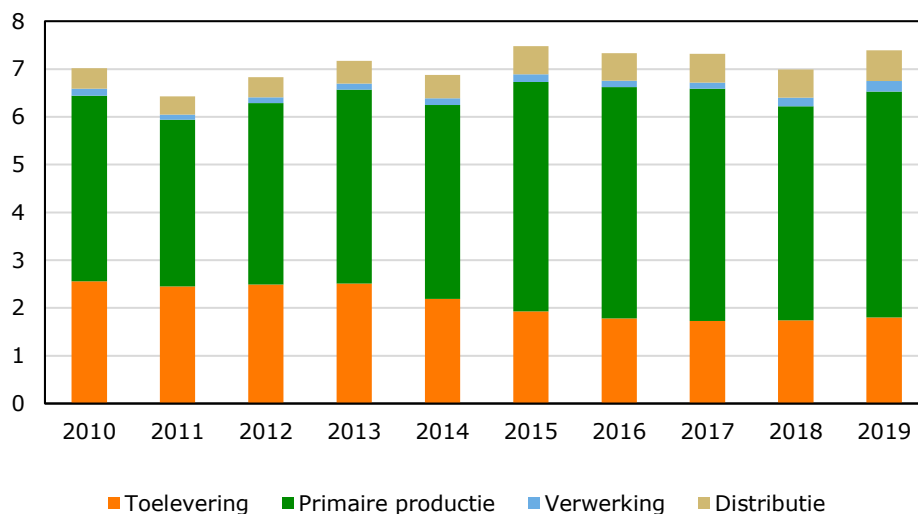

Figuur 2.2 Toegevoegde waarde glastuinbouwcomplex (in miljard euro)

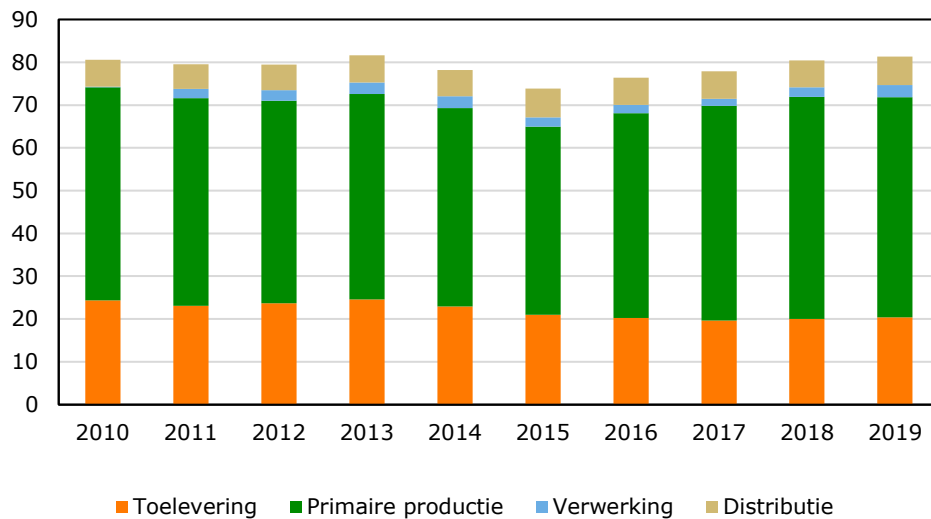
Bron: Wageningen Economic Research.

Figuur 2.3 Werkgelegenheid glastuinbouwcomplex, in 1.000 arbeidsjaareenheden
Bron: Wageningen Economic Research.

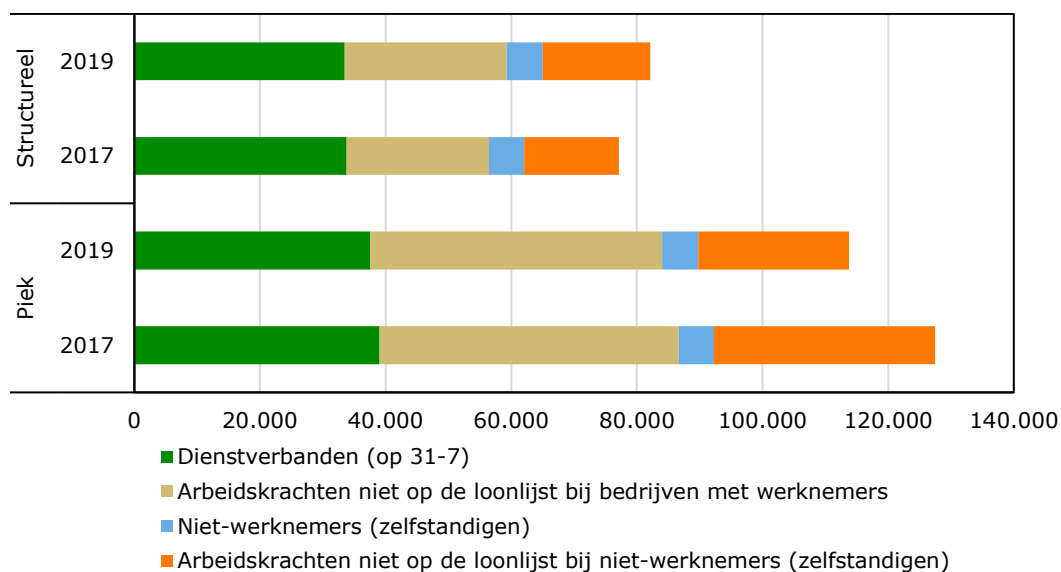

Figuur 2.4 Toegevoegde waarde binnenlandse grondstoffen glastuinbouwcomplex, naar schakel, in miljard euro
Bron: Wageningen Economic Research.

Figuur 2.5 Werkgelegenheid binnenlandse grondstoffen glastuinbouwcomplex, naar schakel, arbeidsjaareenheid
Bron: Wageningen Economic Research.

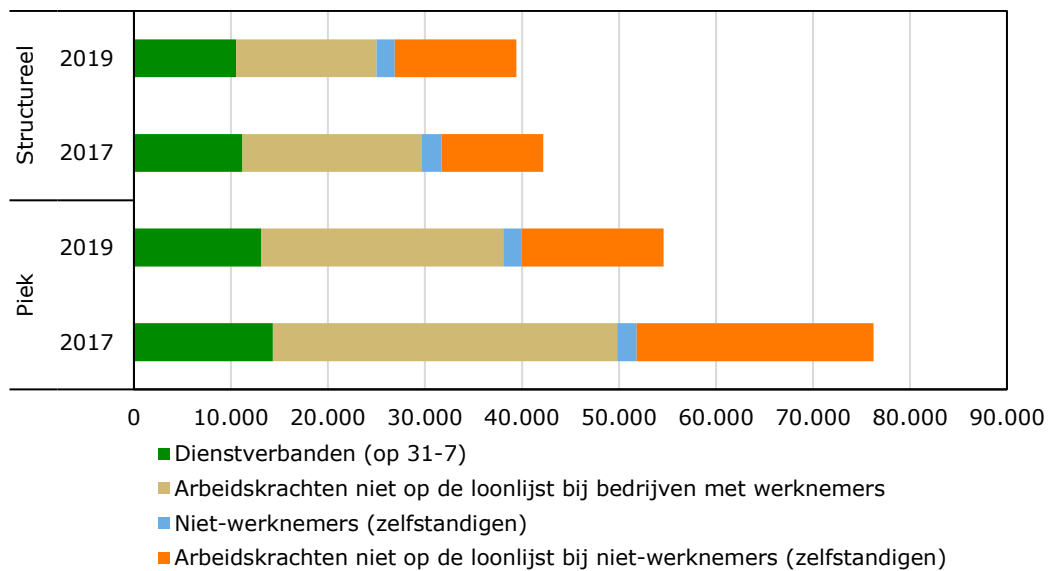
3. Werkgelegenheid (primaire schakel)

Figuur 3.1 Werkgelegenheid glastuinbouw
Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl

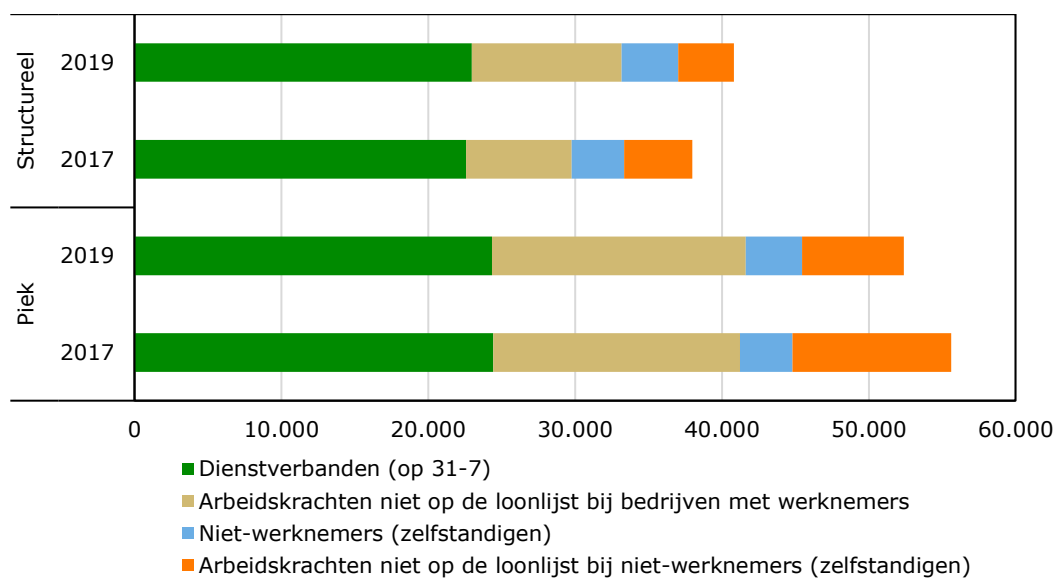
Het betreffende onderzoek wordt eenmaal per twee jaar gehouden. In september 2022 komt dit onderzoek weer beschikbaar. Daarom is dit hoofdstuk nu niet vernieuwd.

Toelichting bij hoofdstuk 3: Bij het bepalen van het arbeidsvolume worden arbeidskrachten meegenomen die arbeid verrichten in de agrarische sector. Het kan hier gaan om werknemers op de loonlijst, maar ook om niet-werknemers (zelfstandigen), ingehuurd uitzendkrachten, of overige inhuur. Het aantal dienstverbanden en fte hebben uitsluitend betrekking op de werknemers op de loonlijst.

Figuur 3.2 Werkgelegenheid glasgroente

Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl (cijfers subsectoren indicatief).

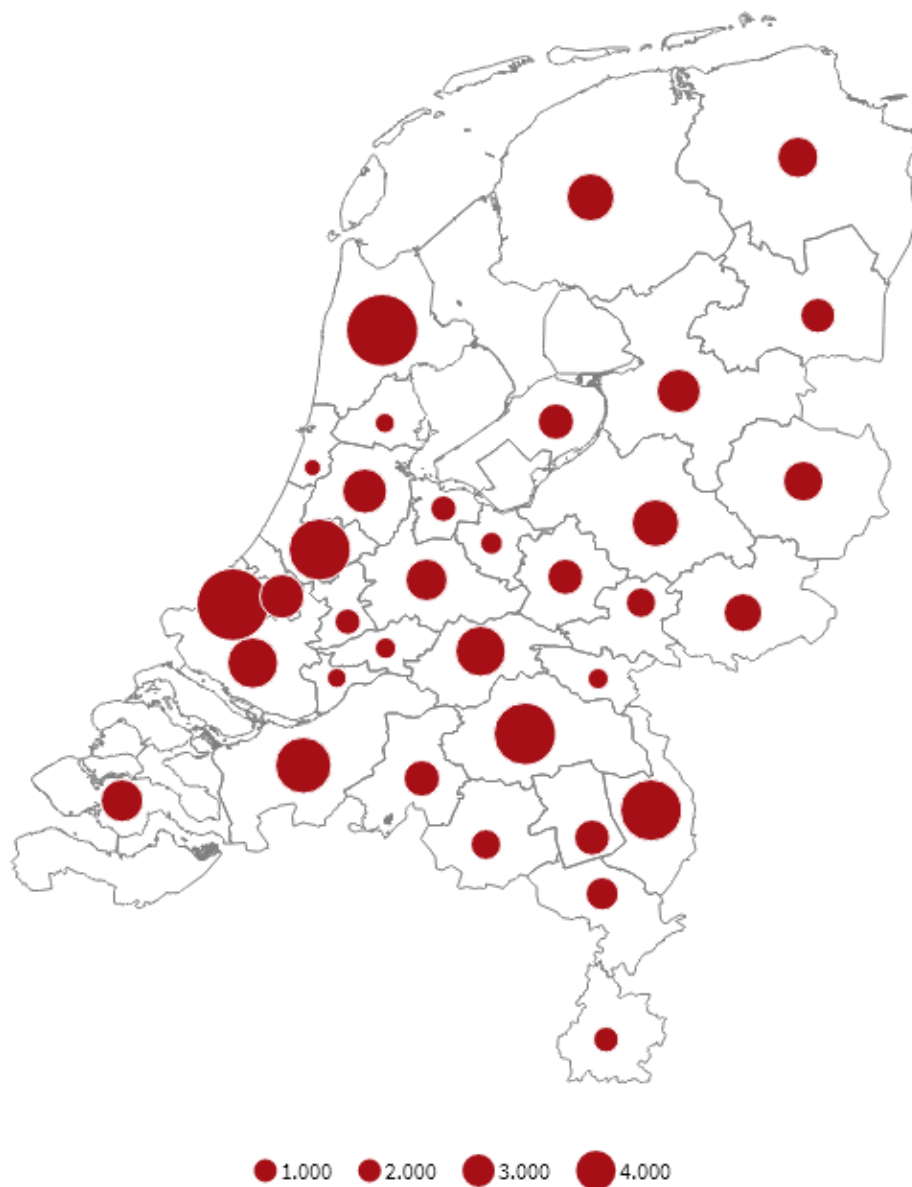

Figuur 3.3 Werkgelegenheid glasplanten en bloemen

Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl (cijfers subsectoren indicatief).

Dienstverbanden per arbeidsmarktregio

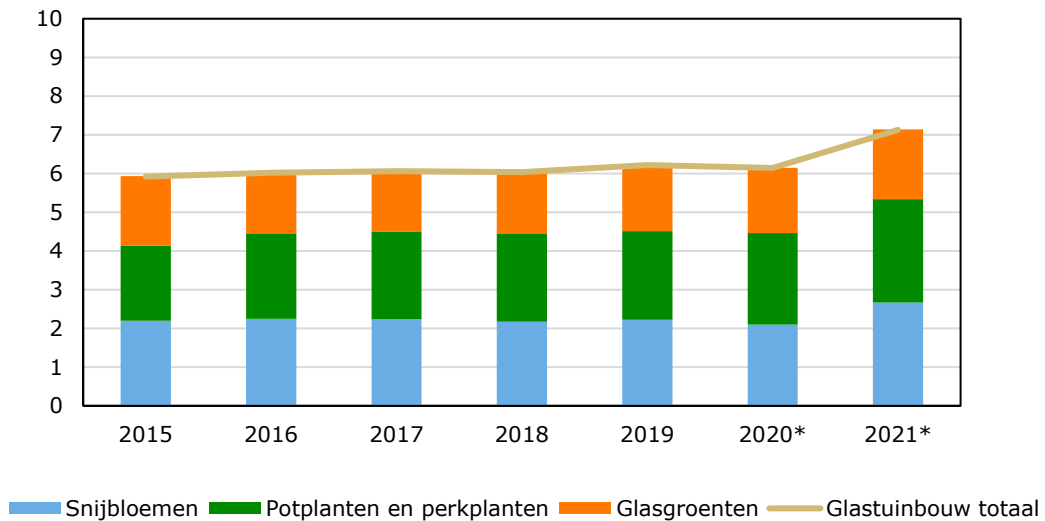
aantal

CAM | 2019

Figuur 3.4 Werkgelegenheid glastuinbouw, naar arbeidsmarktregio
Bron: collandarbeidsmarkt.incijfers.nl

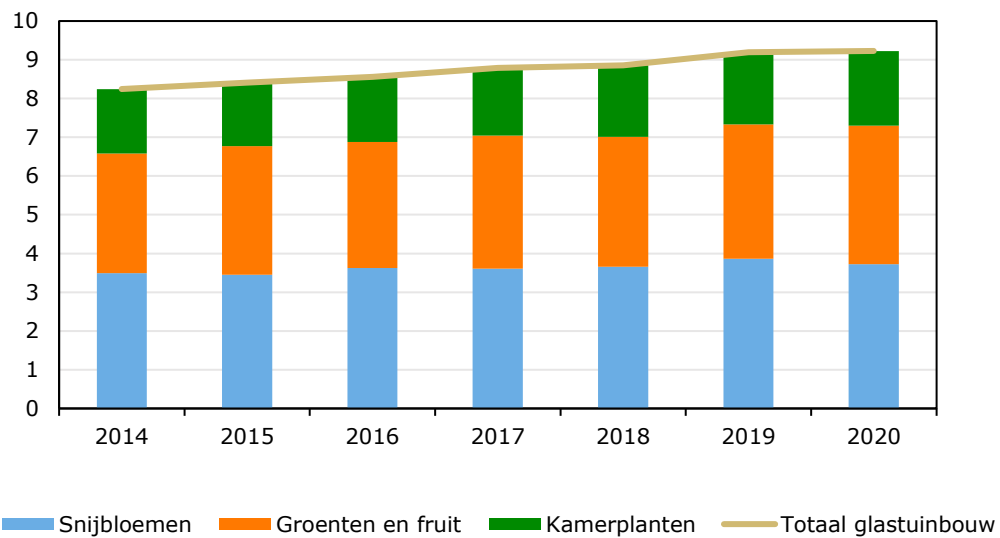
4. Productiewaarde (schatting)

Figuur 4.1 Productiewaarde glastuinbouw, in miljard euro

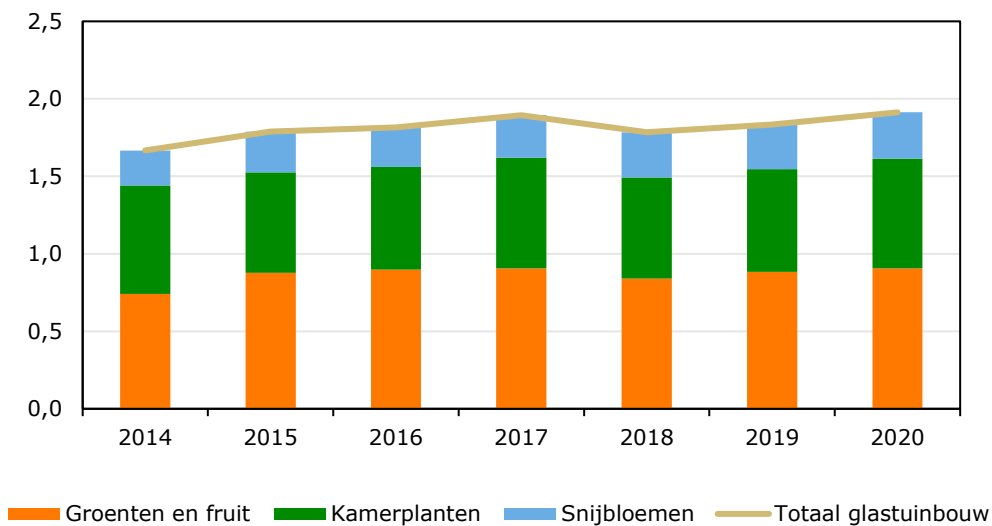
Bron: Wageningen Economic Research.

5. Handelswaarde (schatting)

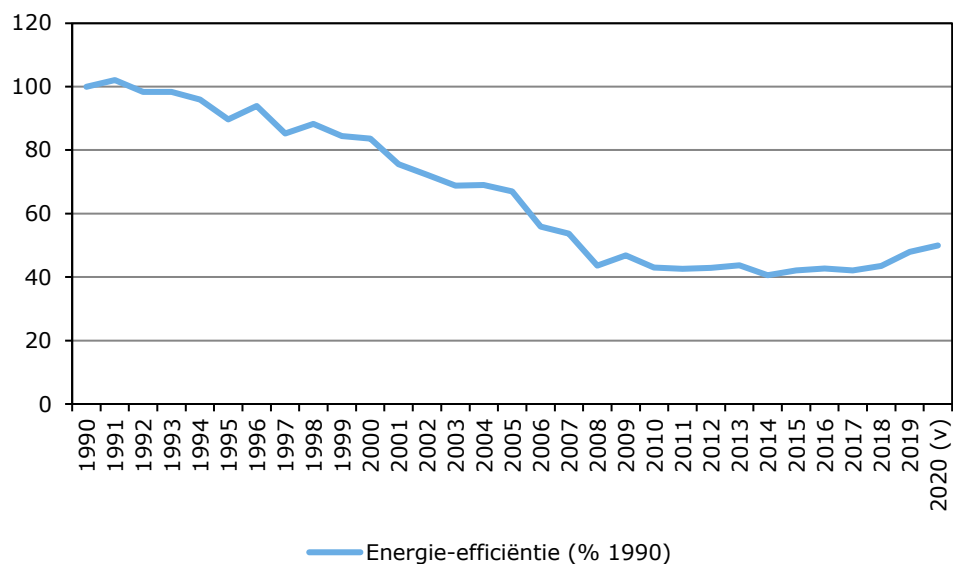
Figuur 5.1 Exportwaarde glastuinbouw

Bron: Wageningen Economic Research.

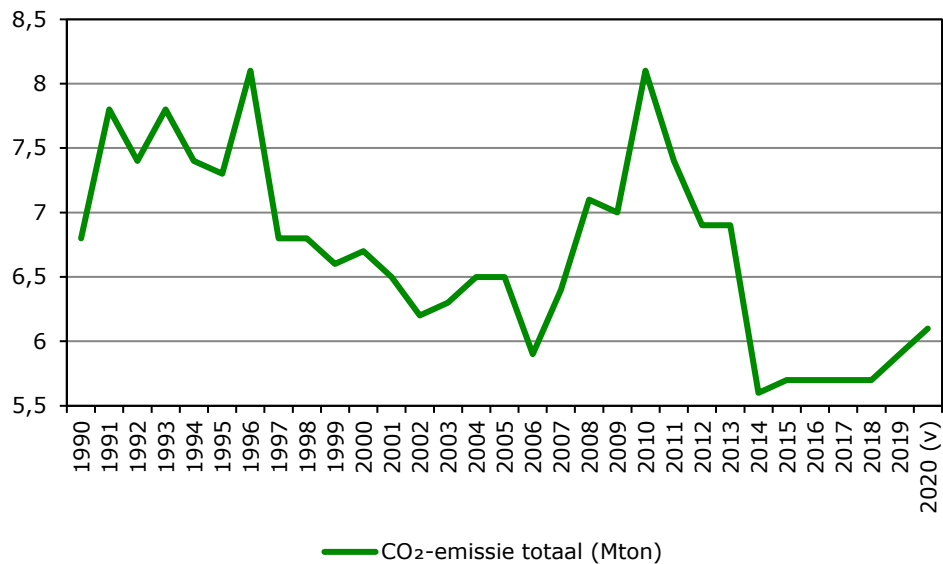

Figuur 5.2 Importwaarde glastuinbouw
Bron: Wageningen Economic Research.

6. Energie-efficiëntie, CO₂-emissie, aandeel duurzame energie

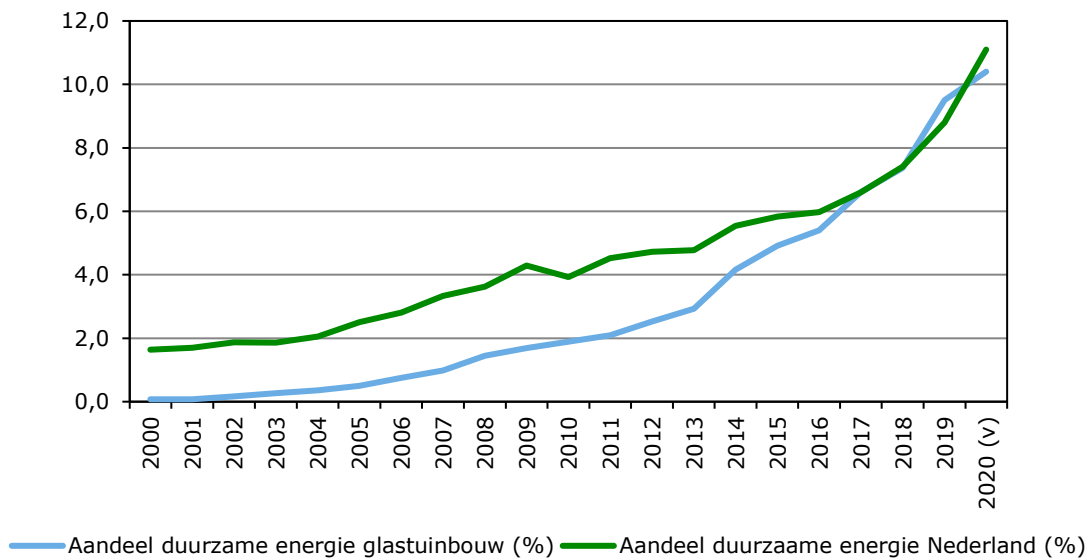

Figuur 6.1 Energie-efficiëntie glastuinbouw
Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2020, Wageningen Economic Research.

Figuur 6.2 CO₂-emissie glastuinbouw

Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2020, Wageningen Economic Research.

Figuur 6.3 Aandeel duurzame energie

Bron: Energiemonitor glastuinbouw, 2020, Wageningen Economic Research.

7. Areaal verdeling over Nederland en top 10 gemeenten glastuinbouw

Tabel 7.1 *Glastuinbouwareaal (areaal cultuurgrond in ha) naar provincie*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Zuid-Holland	4.789	4.672	4.535	4.375	4.592	4.861	4.952
Noord-Brabant	1.271	1.339	1.341	1.319	1.406	1.433	1.544
Noord-Holland	900	926	872	878	956	993	1.056
Limburg	763	825	839	821	888	900	979
Gelderland	560	520	453	490	648	665	748
Flevoland	199	276	300	319	401	380	385
Zeeland	154	166	167	233	217	248	264
Drenthe	147	150	150	149	170	179	177
Overijssel	121	117	134	131	153	150	168
Friesland	132	132	148	136	119	129	123
Utrecht	108	96	87	86	83	79	101
Groningen	64	60	55	53	59	59	59

Bron: CBS, Landbouwtelling.

Tabel 7.2 *Top 10 glastuinbouwgemeenten naar areaal cultuurgrond*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Westland	2.399	2.385	2.295	2.253	2.353	2.513	2.572
Lansingerland	751	763	734	694	756	722	742
Zaltbommel	220	206	173	201	289	301	351
Noordoostpolder	171	249	274	285	363	334	348
Horst aan de Maas	265	280	274	251	287	296	346
Peel en Maas	222	264	274	277	296	298	306
Pijnacker-Nootdorp	307	231	233	240	253	250	260
Midden-Delfland	195	187	209	216	194	232	233
Hollands Kroon	181	181	174	153	173	225	224
Zuidplas	229	232	223	196	202	224	221

Bron: CBS, Landbouwtelling.

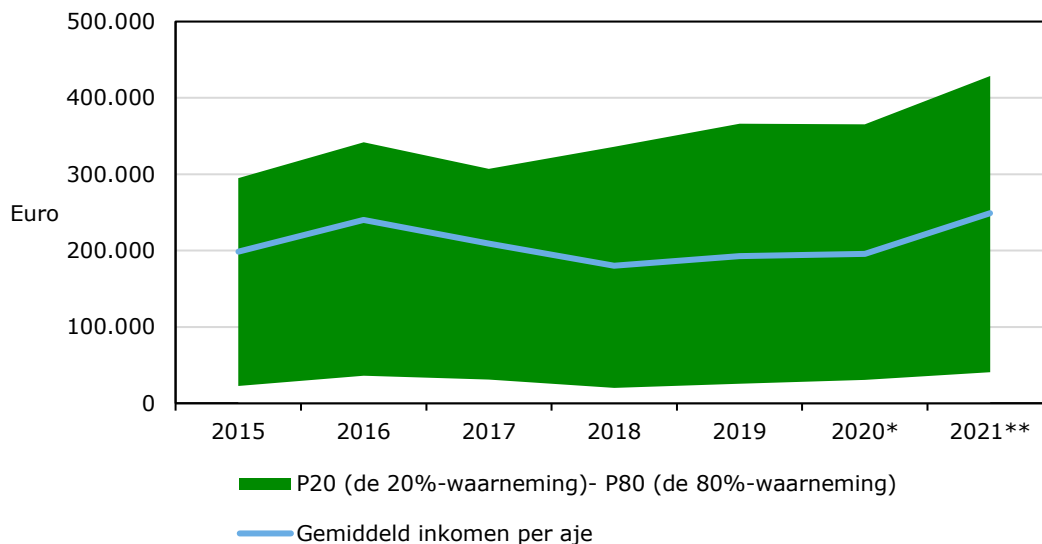
8. Inkomen uit bedrijf (inclusief spreiding) en totale kosten en opbrengsten gemiddeld glastuinbouwbedrijf en nettobedrijfsresultaat

Tabel 8.1 Enkele economische kengetallen gemiddeld glastuinbouwbedrijf

		2015	2016	2017	2018	2019	2020V	2021R
Totaal opbrengsten	euro	2.046.400	2.020.700	2.143.300	2.377.400	2.273.100	2.261.900	2.713.000
Totaal kosten (inclusief berekende kosten)	euro	1.805.000	1.723.800	1.894.900	2.182.100	2.065.800	2.045.100	2.411.700
Nettobedrijfsresultaat	euro	241.400	296.900	248.400	195.300	207.300	216.800	301.300
Rentabiliteit (opbrengst per 100 euro kosten)	%	113	117	113	109	110	111	112
Inkomen uit bedrijf per onbetaalde aje	euro/ onbetaalde aje	198.600	240.400	209.300	180.200	192.700	195.900	248.800

(V=voorlopig, R= raming)

Bron: Wageningen Economic Research, Binternet.

Figuur 8.1 Ontwikkeling en spreiding inkomen uit bedrijf per onbetaalde aje voor een gemiddeld glastuinbouwbedrijf

(*=voorlopig, **= raming)

Bron: Wageningen Economic Research, Binternet.

CBS Landbouwtelling

De cijfers over de structuur komen van de landbouwtellingsgegevens van het CBS. Vanaf 2016 wordt bij de Landbouwtelling gebruikgemaakt van het Handelregister van de Kamer van Koophandel. De belangrijkste wijziging tussen 2015 en 2016 is dat bedrijven die niet in het Handelsregister (Kamer van Koophandel) zijn opgenomen met een agrarische landbouwactiviteit, niet meer in de Landbouwtelling zijn opgenomen. Het zijn in het algemeen bedrijven met een zeer kleine economische omvang die uit de registratie zijn weggevallen. In 2019 en 2020 zijn diverse acties van RVO ondernomen om de betrouwbaarheid van de gegevens te verbeteren.

Specialisatiegraad

Bedrijven kunnen worden ingedeeld in speciale bedrijfstypen. Afhankelijk van de aandelen van de SO (Standaardopbrengst) van de groepen producten van het bedrijf, wordt het NSO-hoofdtype vastgesteld (voor meer informatie over SO en NSO, klik [hier](#)). Als het aandeel groter is dan 2/3, dan is het een gespecialiseerd bedrijf. De specialisatiegraad wordt als volgt vastgesteld: het aandeel van het areaal van de betreffende sector dat wordt geteeld op dit bedrijfstype (specialisatiegraad, bijvoorbeeld het areaal glasgroentegewassen op glasgroentebedrijven, uitgedrukt in procenten van het totale areaal glasgroentegewassen). In deze publicatie is ook de specialisatiegraad van snijbloemen en pot- en perkplanten gegeven. Samen vormen ze niet het totale areaal of het totaal aantal glastuinbouwbedrijven. Er zijn namelijk ook nog overige glastuinbouwbedrijven die een mix hebben van gewassen onder glas maar wel als glastuinbouwbedrijf zijn ingedeeld. Daarnaast zijn er bedrijven die wel areaal onder glas hebben maar in andere NSO-bedrijfstypen worden ingedeeld. Het aantal bedrijven met tuinbouw onder glas en het aantal gespecialiseerde glastuinbouwbedrijven zijn daarom ongelijk aan elkaar en het daarbij behorende areaal dus ook. Met andere woorden: bij het aantal bedrijven met tuinbouw onder glas tellen alle bedrijven met het areaal glas mee en wordt al het areaal geteld. Bij de getypeerde glastuinbouwbedrijven alleen het glasareaal op die gespecialiseerde bedrijven.

Glastuinbouwcomplex

Het glastuinbouwcomplex omvat alle activiteiten in de Nederlandse economie die samenhangen met glastuinbouwproducten, en daarmee de directe en indirecte effecten van de primaire glastuinbouw en de verwerking van ingevoerde producten. Het gaat hierbij onder andere om de toelevering en distributie. Samen vormen deze schakels het glastuinbouw(agro)complex.

Productiewaarde

De productiewaarde kan op verschillende manieren worden berekend. In onderstaande berekening is een schatting gemaakt van de productiewaarde van de glastuinbouw op basis van de door het CBS beschikbaar gestelde data van de [Nationale Rekeningen](#). Op basis van deze gegevens is een inschatting gemaakt van de productiewaarde voor specifiek de glastuinbouw, wat de resultante is van de hoeveelheid en de prijscomponent. Bij deze inschatting zijn enkele aannames gedaan. De hier gepresenteerde cijfers zijn indicatief.

Handelswaarde

Op basis van de handelscijfers van het CBS is een schatting gemaakt van de export- en importwaarde van de glastuinbouw. Op de Goederencodelijsten die door Eurostat zijn benoemd in de Gecombineerde Nomenclatuur (GN) en gebruikelijk zijn in de handelsstatistieken van goederen, is niet vermeld of producten onder glas worden geteeld. Daarom zijn bij de samenstelling van deze cijfers enkele aannames gedaan. De cijfers moeten dan ook als een schatting worden geïnterpreteerd.

Het CBS definieert de exportwaarde als volgt: de waarde van de door ingezetenen aan het buitenland geleverde goederen volgens de statistieken van de internationale handel. Dit is de waarde, inclusief vracht- en verzekeringskosten tot aan de Nederlandse grens.

Hierbij kan het gaan om goederen die in Nederland zijn voortgebracht of vervaardigd, maar ook van aanvankelijk ingevoerde goederen. Tot de uitvoer behoren ook tijdelijk uitgevoerde goederen die in

opdracht van een ingezetene in het buitenland een behandeling ondergaan (passieve loonveredeling). Dit betekent dat dus ook wederuitvoer in deze cijfers is meegenomen, maar doorvoer niet.

Voor de importwaarde geldt de volgende definitie: de invoer van goederen betreft alle goederen die voor gebruik of verbruik in het economisch vrije verkeer van Nederland zijn gebracht. Dit is het geval wanneer de invoerheffingen en nationale belastingen zijn voldaan. Tot de invoer van goederen behoren ook:

- tijdelijk ingevoerde goederen die in ons land, in opdracht van een niet-ingezetene, een behandeling ondergaan (actieve loonveredeling)
- goederen uit niet-EU-landen die via een entrepot in het economisch vrije verkeer van Nederland komen
- ingevoerde goederen die, zonder enige bewerking te hebben ondergaan, weer zijn uitgevoerd (wederuitvoer).

Toelichting energie kengetallen

De onderstaande teksten komen uit de *Energiemonitor van de Nederlandse Glastuinbouw 2020*.

Energie-efficiëntie verslechterd

De energie-efficiëntie-index is in 2020 ten opzichte van 2019 met 2 procentpunten verslechterd naar 50%. De glastuinbouw gebruikte daarmee in 2020 circa de helft minder primair brandstof per eenheid product in vergelijking met 1990. De verslechtering in 2020 kwam doordat het primair brandstofverbruik per m² steeg en de fysieke productie per m² daalde. Als de achterliggende jaren worden beschouwd, was de energie-efficiëntie in de periode 2010 tot en met 2014 min of meer stabiel en verslechterde in de periode 2014-2020. Naast het toegenomen areaal in de Landbouwtelling (LBT) komt deze ontwikkeling ook door het nastreven van een hogere waarde per eenheid product en door telen voor de marktvraag (winterproductie met belichting). Deze processen remmen de ontwikkeling van de fysieke productie (minder eenheden product) en doen het primair brandstofverbruik toenemen.

CO₂-emissie

In 2020 is de CO₂-emissie op sectorniveau, evenals in 2019, met 0,2 Mton toegenomen en uitgekomen op 6,1 Mton. De CO₂-emissie lag in 2020 daarmee 0,1 Mton onder het oorspronkelijke doel in de Meerjarenafspraken van 6,2 Mton voor 2020. In vergelijking met het CO₂-doel voor 2020 na technische correctie (4,6 Mton) lag de CO₂-emissie in 2020 1,5 Mton boven het doel. De stijging in 2019 en 2020 ging vooraf door een sterke daling in de periode 2010 tot en met 2014 en stabilisatie op een niveau van 5,7 Mton in periode 2015 tot en met 2018.

De factoren van invloed op de CO₂-emissie kunnen worden ingedeeld naar externe en interne factoren. De ontwikkeling van het areaal is vooral afhankelijk van de vraag naar glastuinbouwproducten en de verkoop elektriciteit is vooral afhankelijk van de energiemarkt. Beide worden beïnvloed door internationale economische ontwikkelingen. Glastuinbouwbedrijven hebben hierop weinig invloed. De ontwikkeling van de invloedsfactoren areaal en verkoop elektriciteit worden daardoor geschaard onder externe factoren. De invloedsfactoren duurzame energie, inkoop warmte, inkoop elektriciteit en energiegebruik per m² zitten meer binnen de invloedsfeer van de glastuinbouw en worden hierom geschaard onder de interne factoren.

Areaal glastuinbouw toegenomen

In de Meerjarenafspraken Energietransitie Glastuinbouw 2014-2020 en in het Protocol van de Energiemonitor van de Nederlandse glastuinbouw is de sector glastuinbouw gedefinieerd als het areaal glastuinbouw in de Landbouwtelling van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Na 2019 steeg ook in 2020 het areaal in de LBT. In 2020 was de stijging met 4% half zo groot in vergelijking met 2019. Deze stijging komt voort uit het saldo van nieuwbouw, sloop en bestemmingswijziging van kassen, maar ook door aanpassingen in de LBT. Mede omdat in de Energiemonitor geaggregeerd wordt met het areaal uit de LBT ligt hierdoor het aardgasverbruik en de CO₂-emissie op sectorniveau in 2019 en 2020 op een hoger niveau dan in eerdere jaren.

Gebruik duurzame energie wederom toegenomen

Het gebruik van duurzame energie in het totaal energiegebruik is ook in 2020 gegroeid. Het aandeel groeide van 9,5 naar 10,4%, doordat het gebruik van duurzame energie meer toenam dan het totaal energiegebruik steeg. Het absolute gebruik van duurzame energie nam toe van 10,0 naar 11,5 PJ. De groei nam af van 2,1 PJ in 2019 naar 1,0 PJ in 2020. Dit verschil hangt mede samen met het ongelijkmatige verloop in de beginfase van de energietransitie waarin de glastuinbouw zich bevindt; enkele projecten meer of minder kunnen nog een relatief groot verschil maken. Zowel het absolute gebruik van duurzame energie als het aandeel duurzaam in het totaal energiegebruik vertonen vanaf 2000 groei. In de periode 2010-2020 groeide het aandeel met ruim 8 procentpunten en het absolute gebruik van duurzame energie verviervoudigde bijna. Duurzame energie die door de glastuinbouw werd toegepast, bestond voor circa 93% uit warmte en voor 7% uit elektriciteit. De toegepaste hoeveelheid duurzame energie werd voor circa 58% door de sector zelf geproduceerd en voor circa 42% ingekocht bij partijen buiten de glastuinbouwsector. Van de toegepaste duurzame warmte kwam 61% uit productie door de sector zelf. Duurzame elektriciteit werd voor 94% ingekocht. De hoeveelheid duurzame energie die door de glastuinbouw aan afnemers buiten de sector werd verkocht was beperkt van omvang (Smit, 2021).

Informatienet en binternet

Informatienet: Nederland heeft de wettelijke verplichting gegevens aan te leveren aan de Europese Commissie rond de economische en duurzaamheidsprestaties van de Nederlandse land- en tuinbouw. Dit project is gericht op het verzamelen van gedetailleerde gegevens op 1.500 bedrijven.

Het informatienet bevat een breed scala aan gegevens en beslaat zowel land- en tuinbouwbedrijven als visserij- en bosbouwbedrijven.

Dit project verzamelt die informatie van 1.500 bedrijven uit de primaire land- en tuinbouw. Het betreft voor circa 1.250 bedrijven (= streefaantal) behalve financiële gegevens ook gegevens over onder andere inkomen buiten bedrijf, verbruik van gewasbeschermingsmiddelen, meststoffen, organische mest en energie. Voor een deel van de bedrijven (250) worden de data ingekocht via accountantskantoren en blijft de verzameling beperkt tot de financiële kengetallen.

Binternet: in dit project wordt op basis van gegevens die in het Bedrijveninformatienet (het Informatienet) zijn vastgelegd, voor groepen bedrijven en voor diverse thema's gemiddelde resultaten berekend en gepubliceerd via internet (onder de dataknop op www.agrimatie.nl). De gegevens hebben betrekking op zowel land- en tuinbouwbedrijven als op particuliere bosbouwbedrijven. De gegevens in de database worden ook gebruikt in de dynamische figuren op www.agrimatie.nl.

Het BINternet-project is het logische sluitstuk van een reeks van WOT-projecten die gericht zijn op het verzamelen en beheren van de gegevens voor wettelijke taken. Binnen het project worden de gegevens van individuele bedrijven uit de informatienetten land- en tuinbouw, en bosbeheer verwerkt tot een set van standaardresultaten voor groepen bedrijven. Een dergelijke set van standaardresultaten is van belang om de uniformiteit van resultaten te bewaken en een basisset te hebben voor daaropvolgende activiteiten. Daarnaast faciliteert het een breder hergebruik van de uitkomsten.

Literatuur

Smit, Pepijn en Van der Velden, Nico, 2021. Energiemonitor van de Nederlandse glastuinbouw 2020.

Wageningen, Wageningen Economic Research, Rapport 2021-127.

www.agrimatie.nl

Meer informatie

Gerben Jukema

T +31 (0)70 335 83 59

E gerben.jukema@wur.nl

www.wur.nl/economic-research

2022-044